

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai

Skanstes iela 25, Rīga, LV-1013
e-pasts: sprk@sprk.gov.lv

Rīgā, 2025.gada 24.martā
Nr. 465/JN

Par Unistars radiofrekvenču spektra joslu tālāknodošanu Bite Latvija

"Latvijas Mobilais Telefons" SIA (turpmāk – LMT) ir iepazinies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) internet vietnē publiskoto *Konsultāciju dokumentu par ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesību nodošanu*. Atbilstoši tam, Regulators lūdz ieinteresētās personas sniegt viedokli par lēmuma projektu, ar kuru SIA Unistars (turpmāk – Unistars) rīcībā esošais radiofrekvenču spektrs 150MHz apjomā 3.5GHz joslā (3450–3500 MHz, 3600–3650 MHz (Rīgā) un 3700–3750 MHz) tiek tālāknodots SIA Bite Latvija (turpmāk – Bite Latvija) saistībā ar Unistars reorganizāciju (likvidāciju). Pateicamies par doto iespēju sniegt viedokli.

Radiofrekvenču spektrs ir nacionālā bagātība – neaizstājams sabiedrības resurss ar svarīgu sociālo, kultūras un ekonomisko vērtību, kura pārvaldība ir uzticēta Regulatoram. Atbilstoši Elektronisko sakaru likuma (turpmāk - ESL) un Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa (turpmāk – Kodekss) noteikumiem, šī resursa sadalīšana elektronisko sakaru pakalpojumiem ir nodrošināma ar objektīviem, pārredzamiem, konkurenci veicinošiem, nediskriminējošiem un samērīgiem kritērijiem (skatīt Kodeksa 45.panta pirmo daļu). LMT konsekvēnti ir paudis kritisku nostāju pret atsevišķu komersantu vēlmi "iedzīvoties" uz bez maksas iegūta radiofrekvenču spektra rēķina, gūstot konkurences priekšrocības un neievērojot sabiedrības intereses (valsts budžets, vienlīdzīga iespēja pretendēt uz resursiem un sniegt pakalpojumus). Lēmums, kas nostāda tos tirgus dalībniekus, kas ir paļāvušies uz normatīvajos aktos noteikto radiofrekvenču spektra iegūšanas kārtību, neizdevīgākā situācijā, nekā tos, kas iedzīvojas uz valsts ierobežotā nacionālā resursa rēķina. Šāds lēmums nevar būt tiesisks un norāda uz ilgstošām problēmām radiofrekvenču spektra konsekvēntas politikas īstenošanā Latvijā.

1. Neatbilstošs radiofrekvenču spektra nodošanas izvērtējums

Saskaņā ar ESL 45.panta trešo daļu: *Regulators, pieņemot lēmumu par ierobežotu radiofrekvenču joslu lietošanas tiesībām un to izmantošanu, atbilstoši kompetencei vērtē konkurences apstākļus un nosacījumus, lai ar pieņemto lēmumu saglabātu un panāktu efektīvu konkurenci*. Konsultāciju dokumentā Regulators norāda (4.lp.), ka konkurences vērtējumu šoreiz neveiks, jo tas jau esot veikts 2023.gadā, kad Iesniedzēji vērsās Regulatorā ar iesniegumu par ierobežotu radiofrekvenču kopīgu izmantošanu.

Šim konstatējumam nevar piekrist. Ietekmes uz konkurenci analīze ir nevis formāla rīcība, bet gan vispusīgs tirgus novērtējums, balstoties uz tirgus spēkiem un struktūru konkrētajā tirgū, tendencēm un konkurences ierobežojumiem, kā arī normatīvās vides prasībām. Ietekme uz konkurenci, cita starpā, ietver arī situācijas analīzi un vērtējumu attiecībā uz priekšrocībām, kādas ir minētajam komersantam, kuram bez maksas ir piešķirti vairāk nekā 37% no 5G radiofrekvenču spektra Rīgā. Nevienam citam komersantam Regulators nav devis pat iespēju pretendēt uz šāda apjoma spektru. Pirms vairākiem gadiem veikta tirgus analīze tika veikta citos tiesiskos un faktiskajos apstākļos (pirms Regulatora lēmuma, kas deva iespēju Unistars koplietot radiofrekvenču spektru ar Bite Latvija), kas mainīja tirgus situāciju un vidi. Turklāt kopš tā brīža šajā radiofrekvenču spektra joslā ir veiktas konsultācijas par papildu spektra izsolīšanu, kurās tirgus dalībnieki tai skaitā Bite ir sniegusi papildu informāciju par savu nostāju un tirgus stratēģiju. Tādēļ attiecīgas tirgus analīzes nepieciešamība ir acīmredzama.

2. Ilgstoši un sistemātiski netiek veikta faktiskā radiofrekvenču spektra uzraudzība, nepiemērojot "izmanto vai zaudē" principu

Kodeksa 122.atkāpē ir ietverts princips *"izmanto vai zaudē," lai izvairītos no tā, ka tiek radīti šķēršļi ienākšanai tirgū, proti, konkurencei kaitīgas tiesību uzkrāšanās dēļ, dalībvalstīs būtu efektīvi jānodrošina radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām pievienoto nosacījumu izpilde.* Tādējādi visiem elektronisko sakaru komersantiem ir bijis pienākums izmantot sev piešķirto radiofrekvenču spektru maksimāli lietderīgi un efektīvi. Gadījumā, ja komersants kādu iemeslu dēļ nespēj efektīvi izmantot radiofrekvenču spektru, ierasta prakse ir atteikties no piešķirtajām radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībām, kā to ir veicis, piemēram, LMT, SIA Tet, VAS "Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs", SIA "Baltcom TV", pirms Regulators šo spektru anulē neefektīvas izmantošanas dēļ.

Regulators jau ilgstoši ir konstatējis, ka Unistars 3.5 GHz spektru "lieto neefektīvi un neracionāli" (skatīt, piemēram, Regulatora 2015.gada 24.septembra konsultāciju dokumentā *par radiofrekvenču spektra joslas 3410MHz – 3800MHz lietošanas tiesībām*, Regulatora 2022.gada 15.decembra konsultāciju dokuments *par kopīgu ierobežotu radiofrekvenču joslu izmantošanu (SIA Unistars tīkls ir neliels un fragmentārs (15.8.punkts), SIA "UNISTARS" ir ienākusi mobilo elektronisko sakaru tirgū, bet šobrīd tai vēl nav galalietotāju mobilajā tīklā (18.punkts).* Savukārt 2025.gada Konsultāciju dokumentā *norādīts, ka Unistars ir 200 galalietotāju).* 2021.gada 30.marta Regulatora lēmumā Nr.19 Par radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību tālāknodošanu, kurā secināja (secinājuma daļas 9.6.punkts), ka vēsturiski Regulators ir izvēlējis radiofrekvenču spektra piešķiršanu izsoles kārtībā, *lai novērstu to, ka konkursa uzvarētājs pats nepilda saistības, bet pārdod (nodot) ierobežoto joslu lietošanas tiesības, tādējādi gūstot peļņu un "iedzīvojoties" uz ierobežota valsts resursa rēķina.*

Lai arī Regulators ir vairākkārt konstatējis radiofrekvenču spektra neefektīvu un nelietderīgu izmantošanu 10 gadu garumā, tomēr nekad nav veikti ESL un Kodeksā noteiktie pasākumi spektr efektivitātes nodrošināšanā. Proti – neefektīvi izmantotā spektra lietošanas tiesību anulēšana un attiecīgās joslas nodošana konkursam vai izsolei, ļaujot minēto radiofrekvenču spektra resursu iegādāties komersantam, kurš to ir gatavs izmantot. Secināms, ka Latvijā jau ilgstoši netiek nodrošināta Kodeksa 13.panta pirmās daļas un 45.panta 2.daļas ievērošana – netiek veikta *radiofrekvenču spektra faktiskas un efektīvas izmantošanas uzraudzība, nodrošinot izdevīgumu patērētājiem, piemēram, konkurenci, apjomradītus ietaupījumus un tīklu un pakalpojumu sadarbspēju.*

3. Radiofrekvenču nodošana vienas komersanta grupas ietvaros neveicina konkurenci

Atbilstoši ESL un Kodeksa prasībām, Regulators veic konkurences novērtējumu un tirgus analīzi atbilstoši konkurences tiesību principiem, tas ir, vērtējot sadarbību starp diviem vai vairākiem neatkarīgiem tirgus dalībniekiem. Tā kā Unistars un Bite Latvija ir viens tirgus dalībnieks, radiofrekvenču spektra nodošanas pieteikums nav uzskatāms par pieteikumu ESL 48.panta izpratnē – nedz no tiesiskā, nedz no ekonomiskā viedokļa nav iespējama spektra nodošana pašam sev. Spektra nodošana starp viena komersanta struktūrvienībām nedod nekādu spektra izmantošanas efektivitātes ieguvumu, kā tas nepareizi norādīts Konsultāciju dokumenta 8.punktā (11.lapā). Tieši pretēji. Šādas spektra nodošanas ieguvējs ir tikai attiecīgais komersants (Bite Latvija), kurš atvieglo sev spektra izmantošanas nosacījumus pretēji sākotnēji noteiktajiem. Savukārt, pārējās ietekmētās puses – valsts budžeta intereses, sabiedrības interese paplašināt pakalpojumu pieejamību, kvalitāti un konkurenci, tiek pakārtotas šī spekulatīvā darījuma ieguvēja komerciālajām interesēm. Radiofrekvenču spektra izmantošanas efektivitāte tiek mērīta tās izmantojamības intensitātē, pakalpojumu sniegšanā, nevis administratīvā spektra pārdalē vienas komersanta grupas ietvaros.

4. Darbība ar radiofrekvenču spektru, kas nav iegūts atlases procedūrās

Saskaņā ar ESL 46.pantu, ierobežotas radiofrekvenču spektra joslas lietošanas tiesības var iegūt vienīgi konkursa vai izsoles procedūrā. Šāds tiesiskais regulējums izriet no Kodeksa 48.panta 4.daļas, kas noteic, ka radiofrekvenču spektru var iegūt atlases procedūrās pēc objektīviem, pārredzamiem, proporcionāliem un nediskriminējošiem tiesīguma kritērijiem.

Unistars ir vienīgais komersants 3.5GHz joslā, kurš visu sev piešķirto radiofrekvenču spektru ir ieguvis bez atlases procedūrām un bez maksas. Pārdalot radiofrekvenču spektru, tiek pārkāpts Kodeksa 48.pants, kas noteic, ka spektrs ir iegūstams vienīgi atlases procedūrās.

Tāpat nepieciešams pārskatīt virkni citus apšaubāmus Konsultāciju dokumenta pieņēmumus. Piemēram, nav saprotama Regulatora loģika attiecināt vienas iestādes - tehniskā regulatora SIA "Elektroniskie sakari," izdevumu bāzi par elektromagnētiskās saderības pakalpojumiem 3.5GHz joslā, uz kopējo radiofrekvenču spektra politikas realizācijas apjomu, veicot t.s. spektra apjoma "korekciju" (Konsultāciju dokumenta 4.lpp.), kas ir pilnīgi nesaistīts un nošķirams jautājums. Tāpat, atbilstoši Regulatora *ierobežotas radiofrekvenču joslas lietošanas tiesību noteikumu* 8.punktam, *Komersanti savstarpēji saistītus pieteikumus par ierobežotas radiofrekvenču joslas lietošanas tiesību nodošanu iesniedz vienlaicīgi*. Līdz ar to arī Regulatoram, veicot pārbaudi par normatīvajos aktos noteikto kritēriju izpildi (8. un 10.punkts), ir jāveic analīze par abiem komersantiem (iesniedzējiem) – gan Unistars, gan arī Bite Latvija, kas Konsultāciju dokumentā nav darīts.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūdzam būtiski pārstrādāt Konsultāciju dokumentu un tam pievienoto lēmuma projektu, novēršot tajā konstatētos neatbilstības Kodeksa un ESL prasībām.

Ar cieņu,

Prezidents

Valdes priekšsēdētājs

Juris Binde

A.Buraks, 29248787

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA
ZĪMOGU